

Emmi Kosonen

”TOIMINTAA TÄLLE KYLÄLLE”
Osa-arviointi Kisällistä osaajaksi -projektista

Opinnäytetyö
Kansalaistoiminta ja nuorisotyö

Tammikuu 2010

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Opinnäytetyön päivämäärä 22.1.2010	
Tekijä(t) Emmi Kosonen		Koulutusohjelma ja suuntautuminen Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma	
Nimeke "Toimintaa tälle kylälle", Osa-arviointi Kisällistä osaajaksi -projektista			
Tiivistelmä <p>Osallisuusprojektien kirjo maassamme on kattava, ja osallisuuden vahvistamiselle löytyy perusteet lainsäädännöstä. Nuorten osallisuutta halutaan edistää, jotta nuoret ottaisivat kantaa omaan elämäänsä ja elinympäristöönsä. Nuoret tulee nähdä aktiivisina toimijoina.</p> <p>Työn tarkoituksena on arvioida erään osallisuusprojektin onnistumista siihen osallistuneiden nuorten sekä aikuisten näkökulmasta. Arviointi ei kata koko projektia, vaan yhden siihen osallistuneen nuorisoseuran toiminnan.</p> <p>Kisällistä osaajaksi -projekti on Suomen Nuorisoseurojen Liiton vuosina 2007–2009 toteutettu projekti, jonka tarkoituksena on ollut vahvistaa nuorten sosiaalista osaamista ja aktiivista kansalaisuutta nuorten vapaa-aikaan perustuvien ryhmätoimintojen avulla, sekä tutkia kansalaisjärjestöjen tarjoamia mahdollisuuksia nuorten osallisuuden vahvistamisessa.</p> <p>Aineisto tutkimusta varten on kerätty kahdesta parihaastattelusta sekä yhdestä sähköpostihaastattelusta. Parihaastattelut on tehty nuorille, jotka olivat mukana <i>Kisällistä osaajaksi</i> -projektissa Kuuslahdella, ja sähköpostihaastattelu Kuuslahden nuorisoseuran sihteerille.</p>			
Asiasanat (avainsanat) Osallisuus, vapaaehtoistoiminta, Kisällistä osaajaksi			
Sivumäärä 24 +2	Kieli Suomi	URN URN:NBN:fi:mamk-opinn201084136	
Huomautus (huomautukset liitteistä) 			
Ohjaavan opettajan nimi Laura Hokkanen		Opinnäytetyön toimeksiantaja Suomen Nuorisoseurojen Liitto	

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the bachelor's thesis 22.1.2010	
Author(s) Emmi Kosonen		Degree programme and option Youth Work and Civic Activities	
Name of the bachelor's thesis "Some action here", Evaluation about Kisällistä osaajaksi -project			
Abstract <p>There are several projects about participation in our country. The basis for these participation improvements can be found in our legislation. Promoting the participation of young people in order to enable them to take part in their own lives and environment. Young people should be seen as active players.</p> <p>The purpose of thesis is to evaluate how successful one participation project was from the points of view of those who took part. It is not an evaluation of the whole project but only one part of it. It is an evaluation of how those who participated in Kuuslahti saw the project.</p> <p>Kisällistä osaajaksi -project is hosted by Suomen Nuorisoseurojen Liitto. The project was accomplished in 2007–2009. Its main goals have been to improve young people's participation and active citizenship in their spare time and also explore what possibilities non-governmental organizations have to strengthen the inclusion of young people.</p> <p>The material consists of two pair interviews and one e-mail interview. Youngsters who took part in the <i>Kisällistä osaajaksi</i> -project were interviewed in pairs. The secretary of Kuuslahti's Youth Association was interviewed via e-mail.</p>			
Subject headings, (keywords) participation, volunteer work, Kisällistä osaajaksi			
Pages 24pgs. + 2 app.	Language Finnish	URN URN:NBN:fi:mamk-opinn201084136	
Remarks, notes on appendices			
Tutor Laura Hokkanen		Bachelor's thesis assigned by Suomen Nuorisoseurojen Liitto	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	OSALLISTUMISESTA OSALLISUUTEEN	3
2.1	Osallisuus ja sen eri näkökulmat	4
2.2	Mahdollisuuksia osallisuuteen.....	5
3	NUORTEN KUUSLAHTI.....	7
3.1	Kisällistä osaajaksi.....	8
3.2	Tapahtumia matkanvarrella	10
4	AIKUISENA MUKANA TOIMINNASSA.....	12
4.1	Alku aina hankalaa.....	13
4.2	Nuorten ehdoilla	13
5	TULEVAISUUDEN HAASTEET	14
5.1	Mistä motivaatio?	15
5.2	Osallisuutta myös projektin jälkeen.....	17
6	POHDINTA	18
	LÄHTEET	22
	LIITTEET	
	Liite 1 Kysymykset aikuisille	
	Liite 2 Kysymykset nuorille	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni käsittelee Suomen Nuorisoseurojen Liiton *Kisällistä osaajaksi* -projektia, joka on toteutettu vuosina 2007–2009 Raha-automaattiyhdistyksen tuella. Projektissa on ollut mukana yksitoista nuorisoseuraa Hämeen Nuorisoseurojen Liiton, Satakunnan, Pohjois-Savon sekä Pohjois-Karjalan Nuorisoseuran Liittojen alueilta. Projektin päämääränä on ollut vahvistaa nuorten sosiaalista osaamista ja aktiivista kansalaisuutta nuorten vapaa-aikaan sijoittuvien ryhmätoimintojen avulla ja tutkia kansalaisjärjestön tarjoamia mahdollisuuksia nuorten osallisuuden vahvistamisessa. (Kisällistä osaajaksi 2007, 2.) Tämä tarkoittaa sitä, että nuoret ovat pääsääntöisesti itse suunnitelleet ja toteuttaneet toiminnan aikuisten ollessa tukena. Esimerkkinä voidaan pitää nuorten järjestämää bändi-iltaa, johon oli kutsuttu paikallisia nuorten bändejä esiintymään ja tapahtuman järjestämiseen tarvittut luvat oli hoidettu itse.

Suomen Nuorisoseurojen Liitto on poliittisesti sitoutumaton, kulttuurista nuorisotyötä tekevä perhejärjestö. Liiton toiminnan lähtökohtina ovat suvaitsevaisuus, välittäminen ja kannustaminen. Paikallisia nuorisoseuroja on 880, ja henkilöjäsenten määrä on yli 80 000. Keskeisimpiä harrastusaloja ovat tanssi, liikunta ja oman asuinalueen kehittäminen sekä kansainvälinen toiminta. Suomen Nuorisoseurojen Liiton ”toiminta-ajatuksen mukaan lapsilla, nuorilla ja heidän perheillään on oikeus tasa-arvoiseen kasvuun yhteiskunnan jäsenenä ja toimijoina”. Yhteistoiminta eri-ikäisten kanssa luo ”lapsille ja nuorille turvallisen yhteisön erityistaitojen ja sosiaalisten taitojen oppimiseen”. Suomen Nuorisoseurojen Liiton perustana ovat vapaaehtoiset, jotka ohjaavat harrastusryhmiä. (Suomen Nuorisoseurojen liitto 2009.)

Vaikka *Kisällistä osaajaksi* -projekti on toteutettu yhdessätoista eri pilottiseurassa, otin tarkasteltavakseni vain yhden seuran. Tämä johtuu muun muassa siitä, että Kuuslahden nuorisoseuralla on eniten kokemusta toiminnasta projektista siinä vaiheessa, kun aloitin opinnäytetyöni tekemisen. Kun projektissa mukana oleva nuorisoseura täytyi valita ja aloittaa aineiston kerääminen, ei muissa seuroissa oltu päästy vielä toimintaa toden teolla aloittamaan. Näin Kuuslahden nuorisoseura valikoitui opinnäytetyöhöni soveltuvaksi.

Kisällistä osaajaksi -projektissa on kolme kohderyhmää; 1) nuoret (ensisijaisesti 13–25-vuotiaat), joita yritetään saada osallistumaan, innostumaan ja kehittämään kansalaisjärjestöjen toimintaa, 2) kansalaisjärjestöissä toimivat aikuiset, joille pyritään antamaan välineitä nuorten osallisuuden tukemiseen ja heidän kanssaan toimimiseen, sekä 3) ammattiauttajat (esim. koulukuraattorit, opinto-ohjaajat, kuntien ja seurakuntien nuorisotoimi ja päihdetyö), jotka saavat projektin ryhmätoiminnoista työkalun nuorten auttamiseksi. (Kisällistä osaajaksi 2007, 3-4.) Arvioin projektin onnistumista Kuuslahdella kahden ensimmäisen kohderyhmän näkökulmasta; projektiin osallistuneiden nuorten, sekä kansalaisjärjestöissä toimivien aikuisten.

Tutkimukseni on kvalitatiivinen. Haastattelin Kuuslahden nuorisoseuran sihteerä Marja Lindman-Knuutilaa sekä *Kisällistä osaajaksi* -projektissa mukana olevia neljää nuorta, Eveliinaa, Jennyä, Marikaa ja Saaraa. Haastateltavat antoivat luvan käyttää työssäni heidän oikeita nimiään. Haastatteluiden tarkoituksena oli saada selville pääsääntöisesti se, millaisena toiminnassa mukana olleet ovat kokeneet toiminnan sekä miten he kehittäisivät toimintaa jatkossa. Haastatteluissa tahdoin selvittää myös ideoita toiminnan kehittämiseen sekä uusien nuorten ja aikuisten mukaan saamiseen, sillä hankkeen loputtua toiminnan olisi tarkoitus jäädä elämään seuroissa.

Haastattelukysymykset muotoutuivat yhdessä projektipäällikön sekä projektityöntekijän kanssa. Koska tutkimukseni tulee osaksi projektin lopullista arviointia, oli mielestäni tärkeää miettiä haastattelukysymyksiä projektissa mukana olevien henkilöiden kanssa. Myös työelämälähtöisyys puoltaa valitsemaani tapaa haastattelukysymyksien muotoilussa. Haastattelukysymyksiä tullaan käyttämään myös muiden pilottikuntien arviointia tehdessä.

Keskeisiä käsitteitä työssäni ovat *osallisuus* ja *aktiivinen kansalaisuus*. Näitä käsitteitä avaan kappaleessa kaksi. Koska projektin toteutukseen on tarvittu vapaaehtoistoimijoita, on luontevaa, että tuon työssäni esille myös vapaaehtoisuuden haasteita ja mahdollisuuksia. Oikeastaan vapaaehtoisuuden mukaan ottaminen on välttämätöntä, jotta toiminnan puitteet tulevat esiteltyä. Kappaleissa kolme ja neljä on aineiston analyysin vuoro. Kappale kolme käsittelee *Kisällistä osaajaksi* -projektissa mukana olleiden nuorten ajatuksia ja kokemuksia siitä, millaisena he ovat projektin kokeneet, sekä mitä

he ovat sen aikana päässeet tekemään. Kappale neljä puolestaan kuvaa aikuisen näkökulmaa projektista. Kappaleessa viisi käsittelen haastatteluista esiin nousseita haasteita, joita projektin päättymisen jälkeen toiminta jatkuessaan kohtaa. Kuutoskappale on pohdintaani siitä, kuinka arvioin haastatteluiden perusteella projektin onnistuneen, sekä mitä haasteita osallisuusprojekteilla on yleisesti.

2 OSALLISTUMISESTA OSALLISUUTEEN

Aikaisemmin osallistumista on pidetty hyvän kansalaisen merkinä. Korkeata äänestysprosenttia ja kansalaistoimintaan osallistumista on totuttu pitämään osallistumisinnokkuuden mittareina. Osallistuneet kansalaiset ovat olleet aktiivisia kansalaisia. Nykyään osallistuminen taas nähdään ennemmin mukana olona sosiaalisissa tilanteissa. Tämän päivän hyvän kansalaisen merkinä pidettäneen osallisuutta, ja osallinen kansalainen on aktiivinen kansalainen. Osallisuuden nähdään nousevan omakohtaisesta sitoutumisesta, vaikuttamisesta ja vastuun kantamisesta. (Harju 2003, 96–97.) Osallisuudella on siis syvempi merkitys kuin osallistumisella. Osallistumisen voi havaita myös ympärillä olevat, mutta osallisuus on jokaiselle henkilökohtainen tunne, jonka joko saavuttaa tai ei.

Osallisuus puhuttaa nykyään paljon. Muun muassa Opetusministeriön *Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma* (2007, 35–41) tuo esille lasten ja nuorten osallisuuden. Lapsille ja nuorille halutaan antaa mahdollisuus olla osallisena omassa elämässään. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsia ja nuoria tulee kuulla ja kuunnella heitä koskevissa asioissa. Lapset ja nuoret tulee myös nähdä aktiivisina yksilöinä, joilla on halu vaikuttaa omaan elämään ja lähiympäristöön. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman tavoitteena on lisätä lasten ja nuorten kuulemis- ja vaikuttamismahdollisuuksia heitä koskevissa asioissa, niin kouluissa kuin vapaa-ajantoimintoihin liittyen. Myös *Kisällistä osaaajaksi* -projekti toteuttaa osaltaan lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaa antamalla nuorille mahdollisuuden olla aktiivisia vaikuttajia omassa elämässä ja kasvaa yhteisön jäseniksi.

2.1 Osallisuus ja sen eri näkökulmat

Osallisuus on terminä vaikea käsittää ja selittää. Hankaluutta aiheuttaa se, että ihmiset käsittävät termin eritavoin. Jollekin se merkitsee sitä, että on osallisena jossain toiminnassa, esimerkiksi mukana katsomassa oman kunnan kesäteatteriesitystä. Toiselle osallisuus voikin merkitä sitä, että on itse tekemässä kesäteatteriesitystä, ja on saanut vaikuttaa sen syntyyn. Kuitenkin osallistuminen ja osallisuus nähdään kirjallisuudessa eri tavoin kuin arkikielessä. Valtioneuvoston (2002, 4) tekemässä selonteossa kansalaisten suoran osallistumisen kehittymisestä osallistumiseen sisällytetään ajatus aktiivisesta toimijasta, ”joka haluaa, osaa ja saa toimia välittömänä vaikuttajana itselleen tärkeissä yhteiskunnallisissa asioissa”. Osallisuuteen taas liitetään idea edustuksellisen demokratian kehittämisestä. Osallisuus voi olla myös omaehtoista kansalaistoimintaa, kansalaisaktivismia tai järjestöosallisuutta. Osallisuus voidaan nähdä myös osattomuutta poistavana tekijänä. Tällöin se liitetään köyhyyttä ja syrjäytymistä vastaan käytävään työhön. (Vehviläinen 2006, 76.)

Osallisuuteen liitetään paljon erilaisia sitä kuvaavia termejä. Esimerkkeinä termeistä voidaan pitää Anu Gretschelin (2002, 91) käyttämiä empowerment -sanan suomenoksia *voimaantuminen* ja *valtautuminen*. Nämä termit sisällyttävät osallisuuteen tunteen ja pystyvyyden. Jotta nuori kokee itsensä osalliseksi, hän tarvitsee tunteen siitä, että hän on pätevä ja merkittävä. Myös Horelli, Sotkasiira ja Haikkola (2004, 136) näkevät voimaantumisen tunteena, joka on jokaiselle omakohtainen. Tunne ilmenee, kun nuori kiinnittyy erilaisiin prosesseihin yhteiskunnassa.

Horelli, Sotkasiira ja Haikkola (2004, 136) erottavat osallisuudesta erilaisia muotoja: osallistuminen, vaikuttaminen ja vaikuttava osallistuminen. Osallistuminen saavutetaan, kun tullaan paikalle tapahtumaan, jonka syntyyn ei itse olla oltu vaikuttamassa. Vaikuttamista syntyy, kun ollaan mukana päätöksenteossa ja sitä myötä vaikuttamassa muutoksiin. Vaikuttava osallistuminen pitää sisällään mielekkyyden tunteen. Jotta osallistuminen olisi vaikuttavaa, on se koettava mielekkääksi itselle. Vehviläinen (2006, 82) määrittelee osallisuutta niin, että se voi olla aktiivisuutta lähinnä vapaaajantoimintoihin liittyvissä asioissa, mutta siihen ei liity poliittinen aktiivisuus ja toiminta. Vaikuttaminen kuitenkin pitäisi nämäkin asiat sisällään.

Osallisuudesta voidaan puhua myös sosiaalisena vahvistamisena. Tätä termiä käytetään uudessa Nuorisolaissa osallisuuden sijasta. Nuorisolaissa sosiaalinen vahvistaminen määritellään nuorille suunnatuiksi toimenpiteiksi ”elämätaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi”. (Nuorisolaki 72/2006.) Sosiaalinen vahvistaminen voikin olla monessa mielessä parempi termi kuin osallisuus, joka on vaikeampi selittää ja ymmärtää.

Tässä työssä osallisuudella tarkoitan tunnetta, jonka nuori kokee osallistuessaan erilaisiin toimintoihin. Osallisuudella en siis tarkoita ainoastaan osallistumista, vaan myös onnistumisen kokemuksia, joita nuori saa ollessaan mukana toiminnassa, tässä tapauksessa osallistuessaan *Kisällistä osaaajaksi* -projektiin. Osallisuudella tarkoitan myös vaikuttamista itselle tärkeisiin asioihin, esimerkiksi oman kunnan nuorille järjestettyihin toimintoihin.

2.2 Mahdollisuuksia osallisuuteen

Valtioneuvoston (2002, 4-5) osallisuusselonteossa määritellään neljä eri osallisuuden muotoa. *Tieto-osallisuus* pitää sisällään kansalaisten oikeuden tiedon saamiseksi ja sen tuottamiseksi. Näitä ovat muun muassa tiedotus- ja kuulemisasiat. Toisena on *suunnitteluosallisuus*, joka on valmisteluun liittyvää vuorovaikutusta ylemmän ja alemman tahon välillä. *Päätösosallisuuteen* kuuluu suora osallistuminen itseä koskeviin päätöksiin. Viimeisenä on *toimintaosallisuus*, joka on järjestäytymätöntä toimintaa omassa elinympäristössä tai palvelu- ja toimintayksikössä, esimerkiksi kunnostustoiminta. Toimintaosallisuudessa nähdään nuoret ennemminkin toimijoina kuin vallan käyttäjinä (Vehviläinen 2006, 79).

Osallistumismahdollisuudet voidaan jakaa institutionaalsiin ja ei-institutionaalsiin muotoihin. Ensimmäinen muoto pitää sisällään säädellyt ja edustukselliseen demokratiaan liittyvät osallistumismuodot, kuten vaaleihin osallistuminen (äänestäminen sekä ehdolle asettuminen) ja aloiteoikeuksien käyttö. Nämä osallistumisen muodot turvataan perustuslaissa. Ei-institutionaaliset osallistumismahdollisuudet pitävät sisällään kansalaisten oma-aloitteisen toiminnan. (Vuorela & Veräväinen 2000, 24–25.) *Kisäl-*

listä osaajaksi -projekti kuuluu jälkimmäisen osallistumismuodon piiriin, sillä sen tarkoituksena on ollut kehittää oma-aloitteista toimintaa nuorille heidän omien kykujensä mukaisesti (Kisällistä osaajaksi 2007, 2).

Gretschel (2002, 84) esittelee tutkimuksessaan *Kunta nuorten osallisuusympäristönä* viisiportaiset osallisuuden portaat lasten osallisuudesta. Alimmalla portaalla lapset sopeutetaan valmiisiin suunnitelmiin, jotka aikuiset ovat tehneet, ja ylimmällä lapset suunnittelevat itse oman toimintansa aikuisten avustuksella. Portaita nousee askel askeleelta osallistumisesta osallisuuteen. Valtakoulujärjestelmämme toimii esimerkkinä tästä alimman portaan osallisuudesta, jossa opetussuunnitelmat ja tuntikehykset laaditaan valmiiksi, ja kun lapsi tulee kouluun, hänen tulee sopeutua koulun rytmiin ja tehtäviin, joita hänelle annetaan. Toisaalta koko koulutusjärjestelmämme antaa mahdollisuuden nousta vaihe vaiheelta kohti osallisuuden ylintä tikasta, omassa maailmassaan. Pikkuhiljaa nuorelle annetaan enemmän vastuuta tehdä päätöksiä omasta polustaan kouluviidakossa, kuitenkin tiettyjen raamien sisällä, jotka joku muu antaa.

Kisällistä osaajaksi -projektin toiminnassa tähdätään osallisuuden portaitten ylimmälle askelmalle; nuoret suunnittelevat ja toteuttavat itse haluamaansa toimintaa, jossa aikuiset ovat apuna. Suoria vastauksia ja toimintamalleja ei anneta. (Kisällistä osaajaksi 2007, 1.) Tutkimuksen tulosten esittelyssä tulen tarkastelemaan sitä, kuinka hyvin projekti on tässä onnistunut.

Osallisuus tarvitsee toteutuakseen myös yhteisöä, sillä jotta osallisuus toteutuisi, on myös arvokkuuden tunne saavutettava (Kiilakoski 2007, 12–13). Esimerkiksi voisi ottaa kesäteatterin tekemisen. Jotta kesäteatteriesitys onnistuu, ja osallisuuden määritelmä toteutuu, tarvitaan siihen jokaisen mukana olevan osallistumista, mutta myös yleisöä osallistumaan, jotta esitystä on mielekästä esittää. Esiintyjät saavat arvokkuuden kokemuksen, kun yleisö saapuu katsomaan varta vasten heitä ja heidän toteuttamaansa esitystä.

Kiilakosken (2007, 12–13) peräänkuuluttama arvokkuuden kokemus *Kisällistä osaajaksi* -projektissa nuorille välittyy siitä, kun saman ikäiset nuoret saapuvat osallistumaan heidän itsensä suunnittelemiin ja toteuttamiin tapahtumiin. Arvokkuuden tunnet-

ta tarvitaan myös, jotta olisi edelleen mielekästä jatkaa toimintaa. Tuskin kukaan viitsisi näytellä tyhjille katsomoille vuodesta toiseen, tai järjestää tapahtumia, joihin kukaan ei saavu paikalle.

3 NUORTEN KUUSLAHTI

Kuuslahti on pieni, vajaan 700 asukkaan kylä Siilinjärven kupeessa. Vapaa-ajan toiminnoista siellä vastaa erilaiset yhdistykset, kuten nuorisoseura ja metsästysseurat sekä kansalaisopisto. Väestörakenteeltaan Kuuslahti on vanha, eli lapsia ja nuoria on vähemmän, mitä aikuisväestöstä.

Haastattelin *Kisällistä osajaksi* -projektissa Kuuslahdella mukana olleita nuoria. Nuorten haastattelut tein parihaastatteluina. Pieniä lapsia haastatellessa ryhmähaastattelut on koettu helpoimmaksi vaihtoehdoksi saada mielipiteet esille. Haastattelutilanteet eivät ole lapsille useinkaan tuttuja, joten heidän käyttäytymisessään voi olla arkuutta sekä uutta tilannetta että mahdollisesti tuntematonta ihmistä kohtaan. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 63.) Vaikka haastateltavani eivät olleetkaan pieniä lapsia, vaan nuoria, ja he olivat saaneet kokemusta haastatteluista lehtijuttujen myötä, koin paremmaksi vaihtoehdoksi tehdä haastattelut pareittain. Näin nuoret saivat tukea toinen toiseltaan haastattelutilanteessa, kun haastattelijana oli vieras henkilö. Aikuisen haastatellessa lapsia tai nuoria, on pari- tai ryhmähaastattelu hyvä valinta, sillä silloin voimasuhteet ovat tasapainoisemmat. Länsimaisessa kulttuurissa lapsia ja nuoria on totuttu pitämään aikuisten määräysvallan alla, ja ryhmittelemään heidät ikänsä perusteella. (Eder, Fingerson 2001, 182–183.) Kun haastateltavana on samanaikaisesti useampi henkilö, voi toisen sanomat asiat muistuttaa myös muita asioista, joita ei välttämättä yksin haastateltavana ollessaan olisi muistanut. Pari- tai ryhmähaastatteluissa haastateltavat voivat myös pohtia yhdessä kysymyksiä. Tätä kautta voi saada myös varmempaa tietoa, sillä tietoja on joku toinenkin varmentamassa ja todistamassa. Haastattelun aihe ei ole arkaluontoinen, jolloin nuorien on helppo puhua myös ryhmässä aiheesta.

3.1 Kisällistä osaajaksi

Kuuslahtelaisille tiedotettiin *Kisällistä osaajaksi* -projektin alkamisesta kolmen eri kanavan kautta; nuorten peli-illassa, avoimessa kyläillassa sekä paikallislehden jutussa (Kisällistä osaajaksi 2009, 1). Kaikki haastattelemani nuoret olivat sitä mieltä, että projekti toi uutta tekemistä nuorille Kuuslahdella. Kun kysyin, miksi he olivat lähteneet mukaan projektin toimintaan, olivat vastauksetkin hyvin samankaltaisia; oli mukava päästä itse suunnittelemaan ja toteuttamaan tekemistä oman ikäisille nuorille.

Niinku saatiin ite päättää että minkälaista, ei kukkaa ollu sanomassa että näin pittää tehdä. - Jenny 2009

Nuorten projekteissa onkin hyvä antaa enemmän vastuuta kohderyhmälle suunnittelussa ja päätöksenteossa. Jos nuorille sanellaan, mitä heidän tulisi tehdä ja miten se tulee tehdä, on kyllästymisen ja turhautumisen tunteet nopeasti saavutettu. Aikuisten tuki ja ohjaus toiminnassa ovat toki tarpeen, varsinkin tällaisessa projektissa ja toiminnassa, jossa pyritään innostamaan nuoria osallistumaan ja tuntemaan itsensä osallisiksi. *Kisällistä osaajaksi* -projekti tähtäsikin toiminnassaan siihen, että nuorilla olisi mahdollisuus suunnitella ja toteuttaa omia juttujaan, ja aikuiset olisivat tukena ja apuna. Nuoret olivatkin tyytyväisiä tällaiseen toimintaan. He kokivat, että ovat itse saaneet suunnitella ja toteuttaa, mutta heille ei ole kuitenkaan annettu liikaa vastuuta. Esimerkiksi tapahtumissa aikuiset olivat pääasiallisia vastuunkantajia, ja heiltä pääsi tarvittaessa kysymään apua. Gretschel toteaa, että aikuiset eivät näissä osallisuusprojekteissa saisi tehdä itseään täysin näkymättömiksi, sillä silloin on vaarana, että projektit eivät onnistukaan (Gretschel 2002, 83). Pahimmassa tapauksessa aikuisten osallistumattomuus voi johtaa siihen, että nuorten kokemukset osallisuudesta ovat huonoja, eikä heitä kiinnosta enää lähteä mukaan mihinkään muuhun toimintaan. Tällöin on mahdollista, että on edesautettu päinvastaista toimintaa, mihin hyvillä osallisuuden tunteiden antamisella olisi pyritty.

Nuorille on tärkeää päästä päättämään itse vapaa-ajan toiminnoistaan jo siitäkin syystä, että heille koulussa sanellaan pitkälle, mitä heidän tulee tehdä. Jos aikuiset ovat liiaksi sanelemassa mitä tehdä myös vapaa-ajalla, voi nuorelle tulla tunne pakonomaisesta suorittamisesta, ja mielenkiinto voi loppua lyhyeen. Kuitenkin uusimman nuor-

ten vapaa-aikatutkimuksen mukaan nuoret kokevat voivansa päättää vapaa-ajan tarjonnasta hyvin vähän. Ainoastaan joka kymmenes koki voivansa vaikuttaa oman asuinpaikkakuntansa nuorille järjestettävään toimintaan. (Myllyniemi 2009, 57–58.)

Vaikka Kuuslahden kylän kotisivuilla kerrotaan kylällä olevan paljon harrastusmahdollisuuksia, kokivat nuoret projektin toimintaan lähdön mielekkääksi siitäkin syystä, ettei heillä ollut vapaa-ajallaan muutakaan tekemistä. Nuorten vapaa-aikatutkimuksesta (Myllyniemi 2009, 38) käy ilmi, että puolet alle 15-vuotiaista ovat tyytymättömiä oman paikkakuntansa nuorille järjestämiin vapaa-ajanviettopaikkoihin. Kisällistä osajaksiksi -projektilla oli siis sosiaalinen tilaus Kuuslahdella. Tosin myöhemmin haastattelun aikana kävi ilmi, että kevään mittaan into toimintaa kohtaan oli hieman lopahtanut. Syiksi mainittiin koulukiireet sekä aikuisten kiinnostuksen puuttuminen. Jos aikuiset toimijat olisivat olleet itse enemmän kiinnostuneita toiminnasta ja sen kehittämisestä, olisi mahdollista, että myös nuorilla olisi ollut enemmän mielenkiintoa jatkaa.

No varmaan pitäis niitä sellasia aikuisia olla, jotka ois niinku ihan tosis-
saan innostunu tähän systeemiin, samalla tavalla kun myökii.
- Jenny 2009

Vapaaehtoisuuden haasteena onkin muun muassa se, että muut toiminnot saattavat viedä enemmän energiaa, on pakko luopua jostain. Vapaaehtoistoiminta – jo nimensä mukaisesti – on toimintaa, jota tehdään vapaaehtoisesti, omasta halusta vapaa-ajalla, ja josta ei makseta palkkaa. Vapaaehtoistoiminta on harrastus siinä missä lenkkeilykin, mutta vaatii harrastajaltaan huomattavasti enemmän resursseja. Useinkaan vapaaehtoisen toiminta ei jää vain siihen, että käy suorittamassa jonkun toiminnon ja palaa kotiin. Se voi olla jopa yhtä haastavaa ja aikaa vievää kuin palkallinen työ. Tällöin harrastaminen ei enää rentoutakaan, niin kuin sen kuuluisi, vaan tekee harrastajastaan entistä väsyneemmän ja kireämmän. Tämän vuoksi luopuminen vapaaehtoistoiminnasta on luultavasti helpointa. Anne Birgitta Yeung (2002, 44–45) on haastatellut suomalaisten syitä olla ottamatta osaa vapaaehtoistoimintaan. Suurimpana syynä nousi esille ajanpuute. Ajanpuutteen toivat esille useimmin muun muassa naiset, perheelliset ja korkeammin koulutetut. Työ ja perhe ottavat osansa, joten harrastuksille jää vähemmän aikaa.

Kuuslahdella mukana olleet nuoret eivät olleet pääasiallista projektin kohderyhmää, siis nuoria, jotka ovat moniongelmaisia ja erityisessä sosiaalisen vahvistamisen tarpeessa. (Kisällistä osaajaksi 2007, 3.) Näin ollen Kuuslahden nuorisoseuran aikuisten ei tarvinnut käyttää resurssejaan, joita muutenkin oli vähän, moniongelmaisten nuorten tarpeisiin. Kuuslahti kuitenkin on pieni kylä, ja pienten kylien nuorilla on usein huomattavat koulutus- ja harrastusmahdollisuudet kuin kaupungeissa. Kaupungeissa tai kuntakeskuksissa on pieniä kyliä enemmän asukkaita, joten tarjonta on usein monipuolisempaa. Suuremmasta valikoimasta on helpompi löytää itselle sopiva vaihtoehto. Tältä kantilta tarkasteltuna Kuuslahden nuoret voidaan luokitella projektin kohderyhmään kuuluviksi.

3.2 Tapahtumia matkanvarrella

Projektin aikana Kuuslahdella on järjestetty erilaisia tapahtumia, jotka nuoret itse ovat suunnitelleet. Nuorten peli-iltoja ja diskoja Kuuslahden nuorisoseurantalolla oli järjestetty useampia. Näiden lisäksi oli kaksi suurempaa tapahtumaa; jo aiemmin mainitsemani bändi-ilta sekä Suomirock-ilta. Haastattelussa Eveliina ja Marika (2009) kertoivat, että ennen projektia Kuuslahdella oli myös pidetty diskoja ja peli-iltoja, mutta projektin myötä niitä oli järjestetty useammin. Nuoret kertoivat myös, että aikaisemmin diskoissa oli ollut vain musiikkia ja kioskia, mutta he olivat järjestäneet diskoihin näiden lisäksi myös kilpailuja ja ohjelmaa.

Kuuslahdella hankkeen aikana toteutetut nuorten omat projektit ovat siis painottuneet tapahtumien järjestämiseen. *Kisällistä osaajaksi* projektisuunnitelmassa (2007, 7) on mainittuna erilaisia ehdotuksia nuorten projekteiksi, muun muassa kunnostusprojekti, talkootoiminta jonkin ryhmän hyväksi tai erilaiset produktiot. Kuuslahdella nuorten oli tarkoituksena järjestää nuorisoseurantalolle kesäkioski. Nuoret kävivät tutustumassa nuorten pitämään kesäkauppaan läheisessä kylässä, sekä olivat mukana, kun terveys-tarkastaja kävi katsomassa nuorisoseurantaloon sopivuutta toimintaan. Kesäkioskin toiminta jäi kuitenkin haaveeksi, sillä aikuisia toimijoita sekä tukijoita ei saatu riittävästi mukaan. Myös aikataulu toiminnan aloittamiseen oli liian tiukka. (Kisällistä osaajaksi 2009, 1.) Se, ettei kesäkioskia saatu järjestettyä, harmitti erityisesti nuoria.

Parhaat onnistumisen kokemukset osallistuneille nuorille tuli bändi-illan suunnittelemisesta ja toteuttamisesta. Illan toteutukseksi nuorten oli täytynyt hoitaa lupa-asioita ja hankkia esiintyjät. Esiintyjinä oli kaksi metallibändiä, jotka eivät olleet aikaisemmin esiintyneet (Lindman-Knuutila 2008b, 13). Tapahtuma oli myös suositumpi kuin mikään muu heidän järjestämänsä. Kuitenkin nuoret toivoivat, että tapahtumat olisivat saavuttaneet enemmän nuoria.

No tämmöne korpikylä, ni ei täällä nyt hirveesti mittää nuorisoo oo.
- Marika 2009

Suomirock-illassa teemana oli 80-luku. Järjestäjät olivat pukeutuneet ”kasari”-tyylisesti, sekä laittaneet nuorisoseurantalon seinille julisteita ja tehneet ulos banderollin. Nuoret olivat järjestäneet illan teemaan liittyviä kilpailuja. Myös musiikki oli 80-lukulaista illan teeman mukaisesti. (Lindman-Knuutila 2008a, 13.)

Jenny ja Saara mainitsivat (2009), että oli hienoa, kun heistä ja heidän tekemisistään kirjoitettiin paikallisessa lehdessä. Kun omat tekemiset ja aikaansaannokset huomioidaan, on mukava jatkaa taas eteenpäin. Myös lehtijutut ovat osaltaan antamassa nuorille sitä arvokkuuden tunnetta, jota tarvitaan, jotta toiminta olisi mielekästä. Nämä kaksi nuorten mainitsemaa asiaa projektin kohokohdista näyttävät käytännössä sen, mitä Kiilakoski (2007, 12–13) kirjoittaa arvokkuuden tunteen saavuttamisesta osana osallisuutta. Lehtijutut tekevät nuoria näkyväksi. Nuorten näkyväksi tekeminen on yksi nuorisotyön tehtävä. Myös näkyväksi tekeminen on osa arvokkuuden tunteen kokemista. (Anttonen 2009.)

Projektin myötä nuoret oppivat uusia tietoja ja taitoja. Marika kertoi oppineensa käsittelemään raha-asioita paremmin, koska diskojen aikana nuoret pitivät kioskia. Myös muut haastateltavat mainitsivat kioskin pitämisen, ja sen myötä tulleen vastuun. Kioskia ei voinut jättää tyhjilleen ja lähteä itse esimerkiksi tanssimaan, vaan jonkun täytyi jatkuvasti olla paikalla. Saara mainitsi myös, että on täytynyt oppia puhumaan ihmisille ja ilmaisemaan omia mielipiteitä. Jotta nuoret ovat saaneet tapahtumia aikaan, on heidän täytynyt ilmaista omat mielipiteensä ja ideansa. Lehtijutut ja lupa-asoiden hoitamisesta ovat opettaneet omalta osaltaan nuoria puhumaan vieraille aikuisille. Myös

erilaisten ihmisten kanssa toimeen tuleminen ja muiden huomioon ottaminen paremmin oli tullut vahvemmin esille projektin myötä. Nuoret arvelivat näiden taitojen olevan hyödyllisiä tulevaisuutta ajatellen. Lisäisin myös pitkäjänteisyyden ja sitoutumisen, sillä projekti toimi vuodet 2007–2009. Kun tällaiset taidot omaksutaan jo nuorena, on tulevaisuudessa helpompi ryhtyä toimimaan vieraiden ihmisten ja asioiden kanssa. Projekti muodosti turvallisen yhteisön, jossa nuoret pääsivät kokeilemaan ja sitä myötä oppimaan uusia asioita. (Gretschel 2008, 200–201.) He kokivat myös saaneensa riittävästi tietoa, jotta pystyisivät itse olemaan muiden tukena tällaisessa toiminnassa.

Nii, kyllähän myö tietään, ku ollaan ite niitä tehty, että ossaa jottai.
–Saara 2009.

Tietoa ja osaamista nuoret siis kokivat saaneensa riittävästi, ja osa heistä oli sitä mieltä, että voisivat vaikka lähteäkin mukaan, jos heitä pyydettäisiin. He kokivat, ettei tukitoiminta veisi niin paljoa aikaa, kuin se, mitä he olivat nyt tehneet.

4 AIKUISENA MUKANA TOIMINNASSA

Kisällistä osaajaksi projektisuunnitelmassa (2007, 3) kerrotaan projektin toisen kohderyhmän olevan aikuiset, jotka ovat mukana nuorisoseurojen toiminnassa, ja heille annetaan koulutusta ja neuvontaa nuorten toiminnan tukemiseen. Suomen Nuorisoseuroille tällainen toimintamalli on aivan uusi, sillä aikaisemmin aikuiset ovat suunnitelleet sekä toteuttaneet toimintaa, ja lapset ja nuoret ovat ottaneet osaa. Aikuisten roolina on myös perehdyttää nuoria kansalais- ja järjestötaidoissa. Päämääränä projektilla on myös hiljaisen tiedon siirtyminen sukupolvien välillä.

Nuorten haastatteluiden lisäksi sain haastateltua sähköpostitse Kuuslahden nuorisoseuran sihteeriä, Marja Lindman-Knuutilaa. Lindman-Knuutila kertoi, että he olivat saaneet tietoa projektista sekä ohjeistusta projektityöntekijältä. Tuen ja ohjauksen riittävästä määrästä projektin aikana hän ei osannut sanoa, mutta kertoi projektityöntekijän käyneen ahkerasti tapaamisissa, joten tukea ja apua olisi ollut saatavilla tarpeen vaati-

essa. Vapaaehtoistoimijoilla tulisi olla tarpeen vaatiessa mahdollisuus koulutukseen, ohjaukseen sekä konsultointiin (Lehtinen 1997, 21).

4.1 Alku aina hankalaa

Kuten minkä tahansa toiminnan aloittaessa myös tämän projektin alkaessa oli edessä haasteita. Täysin projektiin tarkoitettua kohderyhmää ei löytynyt, ja nuorten saaminen mukaan toimintaan oli haasteista suurin. Lindman-Knuutilalta ei löytynyt ideoita siihen, kuinka nuoria saataisiin mukaan toimintaan jatkossa. Myöskään lisää aikuisia jakamaan vastuuta ei löytynyt. Jos ei mukaan saada osallistujia, on toiminnan aloittaminen turhaa. Haasteet eivät loppuneet alkuun, vaan aikuisten kohdalla alkoivat painaa myös ajan puute, ja toiminta alkoi tuntua toiselta työltä. Toimintaan olisi kaivattu lisää aikuisia vastuunjakajia. Varsinkin tässä tapauksessa, kun vapaaehtoistoimijoita on näin vähän mukana toiminnassa, on heistä huolehtiminen tärkeää. Jos näin ei toimita, ei vapaaehtoiset jaksa eikä halua toimia kauaa. (Lehtinen 1997, 21.) Projektin henkilökunta oli vapaaehtoisten tukiverkostona, ja haastattelunkin perusteella ymmärsin, että tukea olisi ollut saatavilla, jos sille olisi tullut tarvetta.

Lindman-Knuutilan mielestä oli valitettavaa, etteivät projektiin osallistuneiden nuorten vanhemmat olleet mukana lainkaan. Aikuisia toimijoita projektin omien työntekijöiden lisäksi oli mukana vain kaksi. Nuoret voivat kuitenkin olla eri mieltä omien vanhempien mukana olosta vapaa-ajanharrastuksissaan. Nuorten vapaa-aikatutkimuksesta (Myllyniemi 2009, 105–107) käy ilmi, että nuorilla on yleisesti hyvät välit vanhempiinsa ja tulevat näiden kanssa toimeen. Omien vanhempien mukanaolo vapaa-ajantoiminnoissa voi kuitenkin nuoresta olla häiritsevää. Nuorella voi olla tunne, ettei hän voi toimia vapaasti, kun vanhempi on koko ajan selän takana ”kyttäämässä”.

4.2 Nuorten ehdoilla

Aikuiset tässä projektissa olivat kanssakulkijoita ja tuen antajia, eivät varsinaisia ohjaajia, jotka sanelevat nuorille, mitä milloinkin olisi tehtävä (Kisällistä osaajaksi 2007, 6). Tämän mukainen toiminta tuntuikin Lindman-Knuutilasta välillä turhauttavalta,

sillä nuoret koettiin ”kaikki mulle nyt heti” -tyyppisiksi. Toisin sanoen kaikkea olisi kiva saada, ja se täytyisi saada välittömästi, mutta ilman omia ponnisteluja asian eteen. Lindman-Knuutilan mukaan helpompaa olisi ollut sanoa nuorille suoraan, mitä ja miten heidän tulisi tehdä, kuin olla tuen antajana. Kuitenkin Lindman-Knuutila oli myös sitä mieltä, että näitä nuoria oli helppo innostaa ja saada mukaan, ja aloitetut työt tehtiin huolella.

Tämän ajan nuoret ovat mielestäni saaneet liikaa kaikkea mahdollista materiasta palveluihin valmiina ja oma tekeminen on jäänyt aika vähiin...
– Lindman-Knuutila 2009

Oma rooli koettiin myös lähinnä ”autoilevana oppaana”, sillä lupa-asioita hoidettaessa aikuiset olivat mukana nuorten tukena. Lupa-asioiden hoitamiseksi oli myös mentävä Siilinjärvelle, jolloin aikuisia tarvittiin kyydin saamiseksi. Omaa roolia ei nähty tukijana tai auttajana, vaikka siihen projekti yritti toiminnalla tähdätä. Syitä tähän voi olla monia. Nuoret kertoivat, että he suunnittelivat keskenään toimintoja, ja sitten seuraavassa tapaamisessa esittelivät suunnitelmansa aikuisille. Jos nuoret eivät ole pyytäneet apua ja ovat itsenäisesti tehneet suunnitelmia, on hankala olla apuna ja tukena. Toisaalta taas, jos oma rooli olisi koettu helpompana silloin, kun olisi saanut sanella nuorille mitä heidän tulee tehdä, on voinut olla vaikeampi huomata sitä, millainen oma rooli on todellisuudessa ollut. Nuoret kun kertoivat saaneensa riittävästi tukea ja apua aikuisilta. Toiminta koettiin kaiken kaikkiaan antoisana, koska oli päästy tutustumaan oman kylän nuoriin. Nuorille oli annettu vapaat kädet suunnitteluun, ja he ottivatkin paljon vastuuta. Tämä koettiin hyvänä asiana.

5 TULEVAISUUDEN HAASTEET

Jotta toimintaa on mahdollista *Kisällistä osaajaksi* -projektin jälkeen jatkaa, on avainasemassa kaksi asiaa; rekrytointi ja motivaatio. Nämä nousivat esiin haastatteluista. Se, että uusia toimijoita on saatava, mutta myös uusien toimijoiden mukaan saamisen hankaluus. Nuoret toivat itsekkin tämän ongelman esille. Diskoissa oli yritetty saada lisää nuoria toimintaan mukaan, mutta yrityksissä ei oltu onnistuttu. Yhtenä syynä nuoret epäilivät olevan sen, ettei muut tienneet mitä toiminta oikeastaan on. Jotta tieto

toiminnasta leviäisi, ehdotettiin, että nuorten illoissa olisi joku kertomassa siitä, millaista toiminta käytännössä on, ja sitä kautta saataisiin innostuneita nuoria mukaan.

Että jossain nuorten illan yhteydessä jakkaa jottai sellasia lippuja, että täällä on tällainen juttu ja siellä vois sitte kertoa kaikkee ja ne vappaahtokset vois sitte tulla tai siis ne jotka haluaa tulla, ni ne vois tulla, ja sitte siellä vois kertoa niille kaikkee. –Saara 2009

Pidettiin myös mahdollisena, että itse voisi lähteä kertomaan nuoremmille toiminnasta esimerkiksi koululle. Aktiivisempi ote uusien toimijoiden saamiseksi olisi saattanut tuottaa tulosta jo aikaisemmin, mutta hyvä asia on, että siihen ryhdytään edes myöhemmin. Olisi hienoa, että nuoret saisivat jatkossakin suunnitella ja toteuttaa itsensä näköisiä tapahtumia, eivätkä aikuiset olisi aina sanelemassa mitä ja miten tehdä. Sitä myötä, kun nuoret pääsisivät kehittämään tapahtumia ja tekemistä omalle kylälle, he saisivat myös onnistumisen kokemuksia.

Rekrytoinnissa ei ole kyse ainoastaan uusien nuorien saamisesta mukaan, vaan myös uusia aikuisia toimijoita olisi saatava innostumaan toiminnasta. Vaikka toiminnan päämääränä on nuorten omaehtoisen toiminnan toteuttaminen, on aikuisten tuella suuri merkitys. Haastatteluista kävi ilmi, että nyt mukana *Kisällistä osaajaksi* -projektissa olleet olivat sitä mieltä, että kaksi aikuista toimijaa oli aivan liian vähän. Miten aikuisia saisi mukaan toimintaan? Koska toiminta on ollut jo käynnissä muutaman vuoden, voisivat projektin aikana mukana olleet aikuiset kertoa avoimessa illassa, millaista toiminta on ollut, ja mitä se vaatii. Myös nuoret voisivat kertoa oman näkökulmansa siitä, millaista tukea he aikuisilta toivoisivat.

5.1 Mistä motivaatio?

Jotta toiminnalla olisi edellytyksiä jatkua myös sen jälkeen, kun projekti ja projektin myötä rahoitus loppuvat, olisi tärkeää saada motivoitua ja innostettua vapaaehtoisia aikuisia. Haastatellut epäilivät, ettei nuorilla ole tietoa toiminnasta, joten he eivät ole halukkaita lähtemään mukaan, tai sitten eivät edes tiedä, että se on mahdollista. Onko Kuuslahden aikuisillakaan riittävästi – tai ylipäänsä tietoa? Nykyään ajanpuute vaivaa,

ja se olikin yleisin syy olla osallistumatta vapaaehtoistoimintaan, mutta myös se, ettei mukaan ole pyydetty, mainitaan syynä (Yeung 2002, 46). Aikuisten mukana oleminen on tärkeää, jottei nuoret koe olevansa yksin. Tuen ja neuvojen antaminen sekä läsnäolo ovat nuorille tällaisessa toiminnassa, jossa pyritään nuorten omaehtoiseen toimintaan, tärkeintä. Koska rahallinen korvaus ei ole vaihtoehtona, olisi motivaation löydyttävä itse toiminnasta ja sen mielekkyydestä, sekä halusta auttaa nuoria. Kuten Yeung (2005, 83) kirjoittaa artikkelissaan *Tutkimustyökaluja vapaaehtoisuuden motivaation mysteerin*, on henkilökohtaisella motivaatiolla vapaaehtoistyön toteutumisen ja jatkuvuuden kannalta suurin merkitys. Jollei ole motivaatiota toimintaa kohtaan, ei se tunnu mielekkäältä ja muuttuu helposti pakonomaiseksi. Myös Lehtinen (1997, 21) kirjoittaa, että vapaaehtoistoiminnan tulisi olla vapaaehtoistoimijoiden omista lähtökohdista nousevaa omaehtoista toimintaa. Projektin loppua kohden henkilökohtainen motivaatio oli kadoksissa projektin molemmilta kohderyhmiltä. Sekä nuoret että Lindman-Knuutila epäilivät, ettei toiminta tulisi jatkumaan Kuuslahdella projektin päätyttyä. Molemmat osapuolet alkoivat väsyä toimintaan, ja jatkuvuuden takaamiseksi olisi löydettävä uusia osallistujia sekä nuorista että aikuisista.

Haastatteluissa tuli ilmi, etteivät Eveliina, Jenny, Marika ja Saara ole kovin halukkaita jatkamaan toiminnassa mukana. He tunsivat, ettei mukana olleita aikuisia enää kiinnostanut toiminta, joten edellytykset toiminnalle olivat vähentyneet. Kolmella nuorista oli syynä myös se, että he olivat syksyllä siirtymässä peruskoulusta toisen asteen opintoihin, joten vapaa-aikaa ei olisi enää niin paljon. Toisaalta osa näistä nuorista sanoi, että voisivat olla mukana, jos mukaan lähtisi myös uusia nuoria. Neljistä toimiminen oli heidän mielestään melko työlästä ja pitemmän päälle myös tylsää.

Kaikki tehtävät aina jakkautuu silleen, että joo, sinä teet tuon, sinä teet tuon, että taasko, en minä jaksa enää tehdä sitä. –Saara 2009

Nuorilta tiedusteltiin myös, olisiko heillä intoa olla jatkossa mukana tukijana ja innostajana, siis vapaaehtoisena seuratoimijana. Osa heistä oli sitä mieltä, että se voisi olla mahdollista. He tunsivat, ettei se veisi niin paljoa aikaa, mitä toiminta oli heiltä nyt vienyt. Haastatteluista kävi ilmi, etteivät nuoret olleet ajatelleet edes mahdollisuutta alkaa ohjaamaan tällaista ryhmää ja ryhtyä vapaaehtoistoimintaan mukaan. Myös

Yeungin (2002, 45) tutkimuksessa selvisi, etteivät nuoret ole niinkään passiivisia vapaaehtoistoiminnan suhteen, vaan ennemminkin epä tietoisia vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista. Myös Lindman-Knuutila kertoi haastattelussa, ettei aio olla jatkossa mukana, jos edes jatkoa on tulossa. Toiminta vei paljon aikaa ja voimia. Lindman-Knuutila peräänkuulutti sitä, että vastuunjakajia olisi saatava huomattavasti enemmän, jotta olisi mahdollisuuksia jatkaa toimintaa tulevaisuudessa.

Jenny ja Saara toivat haastattelussa esiin aikuisten toimijoiden riittämättömän määrän. Lähinnä tämä tuli esiin silloin, kun sovitut tapaamiset eivät olleet pitäneet aikuisten muiden menojen vuoksi. Nuoret kokivat saaneensa riittävästi neuvoja ja tukea asioissa, joista heidän piti pitää huolta ja ottaa hoidettavakseen. Projektin aikana Kuuslahden nuorisoseuran omia toimijoita oli kaksi, ja tämän lisäksi projektityöntekijä ja projektipäällikkö kävivät ahkerasti Kuuslahdella tapaamisissa. Projektin loputtua automaattisesti kaksi aikuista jää toiminnasta pois, ja haastattelun perusteella myös yksi Kuuslahden vapaaehtoinen. Jotta toiminnalla olisi edes teoreettisia mahdollisuuksia jatkua, tarvittaisiin kipeästi lisää vapaaehtoisia. Jollei ole aikuisia tukemassa nuoria, on turha edes lähteä kertomaan nuorille mahdollisuudesta osallistua tällaiseen toimintaan.

Yeung (2005, 86) viittaa Martin Fordin motivaation systeemiteoriaan, jonka mukaan motivaatio on henkilökohtaisten päämäärien, tunteiden sekä omakuvan organisoitujen kuvioden summa. Fordin mukaan motivaatio ei sisällä hierarkiaa, vaan ihmisen käyttäytymistä voivat ohjata useat päämäärät yhtä aikaa. Esimerkiksi motivaatio olla mukana tässä projektissa aikuisten toimijoiden kannalta katsottuna voisi muodostua siitä, että toiminta vie ajatukset pois työstä, on mukava nähdä uusien ihmisten ottavan osaa kylän vapaaehtoistoimintaan ja nuorten auttamisesta saa hyvän mielen itselle. Mitä useampi seikka saa vaikuttamaan toiminnan mielekkäältä, sitä enemmän tekemiseen löytyy motivaatiota.

5.2 Osallisuutta myös projektin jälkeen

Yleisesti osallisuushankkeilla tahdotaan olevan kauaskantoisempiakin päämääriä, ei ainoastaan sellaisia, jotka ulottuvat hankkeen ajalle. Hankkeissa tahdotaan löytää uusia

malleja ja toimintamuotoja, joita pystyttäisiin hyödyntämään myös jatkossa. Terho Vuorelan ja Kristiina Veräväisen (2000, 27) osallisuushanketta arvioivassa teoksessa *Uutta osallisuutta pienin askelin* asiantuntijat pitivät osallisuushankkeita tästä syystä ongelmallisina. Käsitteellistä ja teoreettista perustaa osallisuuden kehittämiseen ei juuri ole, joten pysyvien mallien syntyminenkin on tällöin arpapeliä.

Kuuslahdella projektin aikana päästiin toteuttamaan hienoja tapahtumia, jotka olivat nuorten näköisiä, sillä nuorilla oli suunnitteluvastuu. Mutta syntyikö tästä toimintamallia ja työkaluja, joita pystytään hyödyntämään tulevaisuudessa? Lindman-Knuutila ei osannut tähän vastata. Haastatteluiden perusteella näyttää siltä, ettei ainakaan Kuuslahdella toimintaa saada heti projektin päättymisen jälkeen vakiinnutettua. Vuorela ja Veräväinen (2000, 45) ovat pohtineet tätä samaa asiaa. He näkevät, että lähinnä niistä osallisuusprojekteista, joissa perustetaan jokin institutionaalinen elin, esimerkiksi nuorisovaltuusto, jää kauaskantoisempiakin jälkiä. Yleensä nuorisovaltuustot jatkavat toimintaansa myös ensimmäisen kauden jälkeen. Muissa osallisuusprojekteissa taas nähdään osallistavan toiminnan jäävän pitkälti siihen, minkä projekti kestää.

6 POHDINTA

Osallisuudella halutaan saavuttaa paljon. Osallisuutta lasten ja nuorten keskuudessa halutaan lisätä, ja sen kautta saada heidät ottamaan kantaa omaan elämään ja elinympäristöön. Omassa elämässä toimiminen ei tarkoita ainoastaan osallistumista, vaan nuorille halutaan antaa mahdollisuus vaikuttaa. Opetusministeriön Lapsi- ja nuorisopolitiikan toimenpideohjelmassa (2007, 36–37) pyritään lisäämään vaikuttamis- ja kuulemiskanavia, kuten esimerkiksi nuorisovaltuustot ja lasten parlamentit. Kun nuorena oppii ottamaan kantaa ja vaikuttamaan omiin ja itselle tärkeisiin asioihin, on asioiden vaikuttaminen ja itsensä tärkeäksi kokeminen helpompaa myös tulevaisuudessa.

Osallisuusprojekteja on nykypäivänä paljon, ja kaikista haluttaisiin jäävän joitain pysyviä toimintamalleja. Todellisuudessa näin tuskin tulee tapahtumaan, sillä toimintatapoja, jotka ovat olleet käytössä kauan, on vaikea mennä muuttamaan hetkessä. Projektin mukana tulee myös rahoitus, ja kun projekti päättyy, täytyisi toiminnalle löytää

uusia kanavia rahoituksen löytymiseksi. Varsinkin pienillä paikkakunnilla, kuten esimerkiksi Kuuslahdella, tämä voi olla suuri este jatkuvuudelle. Kuitenkin nämä osallisuutta edistävät projektit tarjoavat kanavia ja tukimuotoja, joiden pohjalta nuoret voivat löytää mahdollisuuksia vaikuttaakseen itselle tärkeiksi kokemiinsa asioihin (Horelli, Sotkasiira & Haikkola 2004, 139). Uskon, että osallisuusprojekteilla voi vaikuttaa, ja niillä voi olla hyvinkin vaikuttavia tuloksia, valitettavasti mielikuvani on myös se, että vaikutukset usein jäävät lyhytkestoisiksi. Kehitettävää olisi paljon. Ensimmäisenä se, kuinka erinomaisiksi todetuista projekteista saisi pidempikestoisia, tai jopa pysyviä toimintamuotoja.

Varsinkin tänä aikana on nuoriin kiinnitettävä huomiota. Työttömyys – erityisesti nuorisotyöttömyys lisääntyy jatkuvasti, ja nuoret ovat vaarassa syrjäytyä. Osallisuusprojekteilla pyritään vaikuttamaan juuri syrjäytymisen ehkäisemiseen. Tästä projektista kokemukset olivat kaiken kaikkiaan hyviä, niin nuorilla kuin aikuisillakin. Nuoret olivat tyytyväisiä siihen, että olivat saaneet järjestettyä tapahtumia omilla ehdoilla ja oppineet siinä samalla uusia asioita. Toiminnan he kokivat hyvänä myös siksi, että siellä he pääsivät tapaamaan ystäviään, joita harvemmin näkevät. Projektisuunnitelman (2007, 4) mukaiset tavoitteet eivät toteutuneet niin selkeästi kuin oli ajateltu, sillä nuoret eivät olleet projektin pääasiallista kohderyhmää. Nuoret ovat päässeet kiinnittymään lähiyhteisöönsä tutustumalla alueen aikuisiin ja viranomaisiin. Tunne osallisuudesta on lisääntynyt heidän päästyään vaikuttamaan asioihin. Lindman-Knuutilan mielestä hyvää projektissa oli se, että nuoret ottivat itse vastuuta tapahtumien suunnittelusta ja mainonnasta. Kuitenkin siinä vaiheessa, kun tein haastattelut, molemmin puoleinen väsymys toimintaa kohtaan tuli esille. Mikä oli hyvä, sillä tuskin mikään projekti tai toiminta voisi pidemmän päälle olla pelkkää ruusuilla tanssimista ja kaikkien mielestä kivaa. Tosin projekti oli kohdannut vaikeuksia jo alussa, kun toimijoita ei meinattu saada mukaan. Lopulta toimijoiden vähyys taisi aiheuttaa myös sen, että toiminta hiipui loppua kohden. Osaltaan se aiheutti myös sen, ettei nuoret saaneet Kuuslahden nuorisoseuran talolle toivomaansa kesäkioskia toimimaan. Kesäkioskin toteutumatta jääminen sekä se, ettei nuorten järjestämissä diskoissa ollut paljoa osallistujia, olivat asioita, joihin nuoret eivät olleet tyytyväisiä. Lindman-Knuutila taas harmitteli sitä, ettei vastuunkantajia ollut riittävästi.

Aikuisten seuratoimijoiden näkökulma jäi väistämättäkin kapeaksi. Aikuisia toiminnassa oli ainoastaan kaksi, ja vain toiselta heistä sain haastattelun. Yritin saada haastattelua myös Kuuslahden nuorisoseuran puheenjohtajalta, mutta hän jätti tulematta paikalle sovittuna ajankohtana, ja myöhemmin hän ei enää vastannut puheluihini eikä soittanut takaisin. Harmillista, ettei projektissa mukana ollut halunnut tuoda omia mielipiteitään julki arviointia tehdessä, ja näin osallistua toiminnan kehittämiseen.

Asemani arvioitsijana oli ulkopuolinen. En ollut missään vaiheessa projektia sen toiminnassa mukana. Tein arviointini ainoastaan haastatteluista sekä *Kisällistä osaajaksi* -projektin aikana Kuuslahdella tehdyistä lehtijutuista saamieni tietojen pohjalta. Se, että arvioitsija on kaukana arvioitavasta kohteesta, on kaksijakoinen. Arvioitsijan ja arvioitavien väliset henkilökemiat voivat vaikuttaa lopputulokseen; joko parempaan tai huonompaan suuntaan. Voisin lisätä tähän myös suhteen organisaatioon. Itselläni ei ollut aikaisempaa kokemusta Suomen Nuorisoseurojen Liitosta, joten pystyin pysymään siinäkin mielessä objektiivisena arvioitsijana. Jos arvioitsijana minulla olisi ollut läheinen suhde Suomen Nuorisoseurojen Liittoon, olisin saattanut haluta tehdä arvioinnistani mahdollisimman kriittikittömän. Toisaalta jos suhteeni organisaatioon olisi ollut hyvinkin tunteikas toiseen suuntaan, olisi arviointikin voinut olla sen mukainen. Liiallinen kanssakäyminen projektin työntekijöiden kanssa voi antaa mahdollisuuden myös painostukseen, jonka myötä arviointi ei välttämättä ole niin todenmukainen. Tässä tapauksessa olimme tekemisissä lähinnä käytännön asioissa, enkä kokenut painostusta projektin henkilökunnan taholta.

Toisaalta pelkästään haastatteluihin nojaavaa arviointia voidaan pitää epäluotettavana, sillä silloin arviointi perustuu ainoastaan toisten kertomaan (Kylmäkoski 2003, 15–17). Arvioinnin teko on myös johtopäätöksiä ja rivien välistä lukemista. Haastattelijana olisin voinut tehdä enemmän jatkokysymyksiä. Litterointeja ja varsinkin analyysia tehdessäni huomasin, että joistain aiheista oli vaikea saada mitään irti. En tiedä, olisiko helpottanut, jos olisin tuntenut haastateltavat entuudestaan. Silloin haastattelutilanteesta olisi varmasti saanut rennomman, nyt molemmat osapuolet, sekä haastattelija että haastateltavat, selvästi jännitti tilannetta.

Haastattelujen perusteella näyttää siltä, ettei Kisälli -toiminta jää pysyväksi toimintamalliksi Kuuslahdella. Toivottavasti siitä on silti hyötyä myöhemmin Kuuslahden nuorisoseuran toimintaa järjestettäessä. Vaikkei toiminta olisi mahdollista samassa laajuudessa kuin *Kisällistä osajaksi* -projektin aikana, olisi hienoa, jos sitä voitaisiin hyödyntää jollain tavalla tulevaisuudessakin. Esimerkiksi pyydettäisiin nuoria järjestämään ohjelmaa diskoon, tai kerran vuodessa suunnittelemaan jokin isompi tapahtuma. Myös kesäaikaan nuoret voisivat toimia työpaja -tyylisesti ja tehdä esimerkiksi kunnostustöitä. Jospa sen kesäkioskin järjestämiseenkin löytyisi intoa ja mahdollisuuksia.

AINEISTO

Hakkarainen, Jenny & Sallinen, Saara 2009. Haastattelu 14.4.2009. Haastattelija Emmi Kosonen. Aineisto litteroitu. 19.27. Nauhat haastattelijalla.

Lindman-Knuutila, Marja 2009. Sähköpostihaastattelu 26.5.2009.

Ollikainen, Eveliina & Rantonen, Marika 2009. Haastattelu 14.4.2009. Haastattelija Emmi Kosonen. Aineisto litteroitu. 15.37. Nauhat haastattelijalla.

LÄHTEET

Anttonen, Erja 2009. ”Anna mulle tilaa olla ylpee...” – kohtaaminen ja vuorovaikutus nuorten ohjaamisessa. http://www.kommentti.fi/sivu.php?artikkeli_id=573. Luettu 29.12.2009. Päivitetty 27.2.2009.

Eder, Donna & Fingerson, Laura 2001. Interviewing children and adolescents. Teoksessa Gubrium, Jaber F. & Holstein, James A. (eds.) Handbook of Interview Research. Context & method. 181–202.
http://books.google.fi/books?id=uQMUMQJZU4gC&printsec=frontcover&dq=intitle:hand-book+intitle:of+intitle:interview+intitle:research&lr=lang_en&as_drrb_is=q&as_min_m_is=1&as_miny_is=2003&as_maxm_is=1&as_maxy_is=2010&as_brr=0&cd=1#v=onepage&q=&f=false. Päivitystietoa ei löytynyt. Luettu 29.12.2009.

Gretschel, Anu 2002. Kunta nuorten osallisuusympäristönä. Nuorten ryhmän ja kunnan vuorovaikutussuhteen tarkastelu kolmen liikuntarakentamisprojektin laadunarvioinnin keinoin. Jyväskylän yliopisto.

Gretschel, Anu 2007. Nuorisotalo mahdollistavana lähiyhteisönä. Teoksessa Gretschel, Anu & Kiilakoski, Tomi (toim.) 2007. Lasten ja nuorten kunta. Nuorisotutkimusverkosto, Opetushallitus ja Humanistinen Ammattikorkeakoulu: Helsinki. 193–208.

Harju, Aaro 2003. Yhteisellä asialla. Kansanvalistusseura: Vantaa.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino: Helsinki.

Horelli, Liisa & Sotkasiira, Tiina & Haikkola, Lotta 2004. Nuoret uuden osallistumiskulttuurin tienraivaajina. Teoksessa Paakkunainen, Kari (toim.) Nuorten ääni ja kunnantalon heikko kaiku. Nuoret kunnallisessa demokratiassa ja paikallisissa vaikuttajaryhmissä. Nuorisoasiain neuvottelukunta, julkaisu 29. Edita: Helsinki. 135–144.

Kiilakoski, Tomi 2007. Johdanto: Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa Gretschel,

Anu & Kiilakoski, Tomi (toim.) 2007. Lasten ja nuorten kunta. Nuorisotutkimusverkosto, Opetushallitus ja Humanistinen Ammattikorkeakoulu: Helsinki. 8 – 20.

Kisällistä osaajaksi 2007. Projektisuunnitelma. PDF-dokumentti.
<http://kansalaispedia.pbwiki.com/f/Projektisuunnitelma+26.9.2007.pdf>. Päivitetty 26.9.2007. Luettu 3.2.2009.

Kisällistä osaajaksi 2009. Loppuraportti. Valmistuu.

Kylmäkoski, Merja 2003. Arviointitutkimus osana nuorisotutkimuksen työkenttää. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. PDF-dokumentti.
http://www.nuorisotutkimusseura.fi/tiedoston_katsominen.php?dok_id=109.

Lehtinen, Sini-Tuulia 1997. Vapaaehtoistyö – kasvava voimavara? Näkökulmia ammattityöhön. Mainosmakasiini: Tampere.

Lindman-Knuutila, Marja 2008a. Jos jotain haluaa, pitää tehdä töitä. Utis-Jousi 19.6.2008, 13.

Lindman-Knuutila, Marja 2008b. ”Jos se on (muka) liian kovalla, olet liian vanha!” Metallin jytinää nuorten voimin. Utis-Jousi 30.11.2008, 13.

Myllyniemin, Sami 2009. Aika vapaalla. Nuorten vapaa-aikatutkimus 2009. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 92. PDF-dokumentti.
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/julkaisut/muut_tutkimukset/Aika_vapaalla_-_Nuorten_vapaa-aikatutkimus_2009.pdf.

Nuorisolaki 72/2006. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>. Luettu 30.10.2009. Päivitystietoa ei löytynyt.

Opetusministeriö 2007. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007-2011. ”Tulevaisuus velvoittaa, tämä päivä ratkaisee.” PDF-dokumentti.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/opm41.pdf?lang=fi>.

Suomen Nuorisoseurojen Liitto 2009.
<http://www.nuorisoseurat.fi/index.php?module=ContentExpress&func=display&bid=18&btile=--P%E4%E4valikko&mid=52&ceid=39>. Luettu 29.11.2009. Päivitystietoa ei löytynyt.

Valtioneuvosto 2002. Valtioneuvoston selonteko Eduskunnalle kansalaisten suoran osallistumisen kehittymisestä. PDF-dokumentti.

Vehviläinen, Jukka 2006. Nuorten osallisuushankkeen hyvät käytännöt. PDF-dokumentti. http://www.oph.fi/download/47244_osallisuushanke1.pdf.

Vuorela, Terho & Veräväinen, Kristiina 2000. Uutta osallisuutta pienin askelin. Suomen kuntaliitto. Kuntaliiton painatuskeskus. Helsinki.

Yeung, Anne Birgitta 2002. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa - ihanteita vai todellisuutta? Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY Ry. Hakapaino: Helsinki.

Yeung, Anne Birgitta 2005. Tutkimustyökaluja vapaaehtoisuuden mysteeriiin. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.) 2005. Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä. 83 – 103.

LIITE 1

HAASTATTELUKYSYMYKSET AIKUISILLE

1. Miten koulutus vastasi tarpeita?
2. Oletko kokenut saavasi riittävästi tukea ja ohjausta?
3. Millaisia haasteita alussa toiminnalla oli?
4. Millaisia haasteita luulet jatkossa olevan? Mitkä ovat suurimpia haasteita toiminnassa?
5. Oletko saanut toiminnan aikana riittävästi työkaluja jatkoa ajatellen?
6. Miten olet kokenut oman roolisi toiminnassa? Millaista on ollut mennä nuorten ehdoilla?
7. Miten nuoria saisi rekrytoitua toimintaan? Nuorten aktivointi toimintaan?
8. Luuletteko, että toiminta jatkuu projektin päätyttyä?
9. Mitä pitäisi tehdä toiminnan jatkumisen takaamiseksi? Millaiselle tuelle olisi tarvetta?
10. Millaisena olet kokenut toiminnan? Mielekästä vai ei?

LIITE 2

HAASTATTELUKYSYMYKSET NUORILLE

1. Minkä takia lähdit alun perin toimintaan mukaan? Mikä sai innostumaan toiminnasta?
2. Millaisia ajatuksia/toiveita/tavoitteita sinulla oli toiminnasta aluksi? Miten ne ovat toteutuneet?
3. Millaisena olet kokenut toiminnan? Mielekästä vai ei?
4. Mitä olette tehneet? Mistä itse vastasit toiminnassa? Mikä on mielestäsi onnistunut? Miksi se on onnistunut? Mikä ei ole onnistunut? Miksi ei ole onnistunut? Mikä on ollut kivaa toiminnassa? Mikä on tympäissyt?
5. Oletko kokenut saavasi riittävästi tukea?
6. Oletko kokenut oppineesi jotain toiminnan aikana?
7. Oletko saanut jotain henkilökohtaisia valmiuksia? Onko niistä hyötyä tulevaisuutta ajatellen?
8. Keiden kanssa olette olleet tekemisissä järjestelyissä?
9. Mitä uutta tämä toiminta on tuonut nuorille?
10. Luuletteko, että toiminta jatkuu projektin loppumisen jälkeen?
11. Mitä pitäisi tehdä toiminnan jatkumisen takaamiseksi?
12. Miten te lähtisitte aktivoimaan muita nuoria, jotta he lähtisivät mukaan toimintaan?
13. Tuntisitko olevasi valmis ottamaan vetovastuuta toiminnasta? Tuen antaminen nuoremmille ja heidän ohjaamisensa samoin, kun teitä on ohjattu?